

Oponentský posudek na diplomovou práci Jakuba Flanderky

Práce patří k těm vzácným textům, jimž takřka není co vytknout. Téma, čtenářské aspekty u Jana Mukařovského, je velmi dobře zvoleno. Jak píše sám diplomant, Mukařovskému byla už věnována velká pozornost, ale tento aspekt ještě nebyl systematicky sledován. Šťastná je také myšlenka sledovat čtenářské aspekty a motivy na pozadí koncepcí Romana Ingardena a Kostnické školy. Jsou to dva významné hraniční body vývoje novodobé literární vědy (a uvažování o umění), které svědčí o obratu k *Wirkungsästhetik*, a navíc v pomyslné vývojové linii leží na jedné straně před pražským strukturalismem (zájem o Ingardena dosvědčuje i korespondence členů PLK) a na druhé za ním.

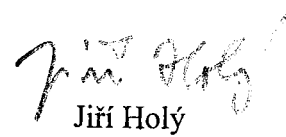
Souhlasit je možné i s rozdělením Mukařovského díla na tři fáze podle Herty Schmidové. Období po roce 1948 už práce nereflektuje, i když Mukařovský žil (a psal) ještě víc než dvacet let, a činí tak právem, protože Mukařovský v té době už nic tvořivého nepřinesl.

Autorův přístup k tématu je zasvěcený, dobře se orientuje nejen v Mukařovského textech a v rozsáhlé literatuře o něm, ale i v celém kontextu estetiky a literární vědy. Stačí připomenout pojmání Mukařovského estetické normy jako energie, ne jako regulativního principu, paralelu mezi estetickou normou a Iserovým repertoárem, mezi Mukařovského básnickým subjektem a Iserovým textovým subjektem. (Iser je citován anglicky, což nevádí, protože anglické verze jeho studií jsou stejně autorizované jako německé.)

Za vrcholnou Mukařovského studii považuje Jakub Flanderka proslulou Záměrnost a nezáměrnost v umění, která je nejpozoruhodnější i z hlediska vymezení čtenářské funkce (vnímatel jako aktivní spolutvůrce smyslu díla). Ale již v prvním období, během dvacátých a na začátku třicátých let, se ukazuje, že Mukařovský alespoň implicitně počítá s faktem čtenářské reflexe a recepce ("apercepce"), do té míry, do jaké směřuje od formalismu k sémiotickému pojetí umění. Nový náhled na recepci pak umožnilo fenomenologické pojetí básnického jazyka jako intencionálního předmětu. V Estetické funkci, normě a hodnotě jako sociálních faktech z roku 1936 se již počítá se čtenářskou zkušeností a recepcí jako významnými faktory. Již zde jsou patrné náznaky antropologického rozměru umění, které Mukařovský rozvíjí ve studii o záměrnosti a nezáměrnosti. Zde získává pozice čtenáře ústřední postavení a smysl díla se z jeho pohledu jeví jako otevřený, konkretizovaný na základě dobového kontextu i individuálních dispozic.

Práce Jakuba Flanderky je promyšlená, precizní, dobře formulovaná. Nejen splňuje, ale překračuje požadavky na diplomovou práci. Práci doporučuji k obhajobě.

4. 9. 2009

Jiří Holý